

Модуль 1. «Страдиварі» освітнього процесу – особистість освітянина?

Лекція 10. Фах педагога – шлях до неврозу?

За даними наукових досліджень, на пострадянському просторі вчителі - це найбільш уражена неврозами категорія людей. Професор Борис Петраков стверджував, що на рік на вчителя припадає 400 короткочасних невротичних реакцій. Якщо врахувати період відпустки та вихідних тощо, то виходить, що вчитель нервується 3-4 рази протягом робочого дня, тобто майже на кожному уроці.

Що таке невроз і наскільки він небезпечний?

Невроз - це нервово-психічне захворювання, яке:

- виникає після психотравми, що порушує значущі стосунки особистості;
- супроводжується психопатологічною симптоматикою (стомлюваність, слабкість);
- доповнюється соматовегетативними розладами (безсоння, сексуальні розлади тощо).

Проблема полягає в тому, що ліки допомагають полегшити стан, проте не вирішують проблеми. Лікування неврозів - це перевиховання людини, допомога в облаштуванні її справ вдома та на роботі. Якщо ви відчуваєте у себе певну невротизацію, то у переліку літератури знайдете те, що допоможе у справі перевиховання та подолання неврозу. Разом із тим, не слід соромитися звертатися по допомогу до психолога або психотерапевта.

Несприятливі чинники невротизації освітян:

1. Завантаженість та перезавантаженість навчальних програм (На нашу думку, великим досягненням є те, що вчитель матиме можливість самостійно укладати програми в школі. Державі варто визначити лише мінімальні вимоги до результатів навчання, а освітній процес має конструювати сам педагог. До того ж, зникнуть постійні суперечки з приводу доречності програмних вимог, адже нікому буде дорікати на недосконалість програми, хіба що собі. А в такому разі завжди можна виправити ситуацію).
2. Міфи про освітній процес:
 - «Якщо я поставив низьку оцінку, я поставив її собі»
 - «Я маю всіх і всього навчити».
 - «За успішністю учнів будуть судити про мене як освітянина».
 - «Головне - програма, все решта не має значення».
 - «Головне - сувора дисципліна».

У головах наших вчителів багато мотлоху від радянського тоталітаризму. Найважливішим в організації освіти є уміння вчителя зацікавити учнів. Проте, кого з нас вчили, як це робити? Мене не вчили.

3. Адміністративний і паперовий тиск на вчителів. Приміром, я був учасником обговорення концепції педагогічної освіти, на якому керівники освіти більше переймалися не якістю післядипломної педагогічної освіти, а вимогами до сертифікаційних документів: що зараховувати, а що ні? На мою пропозицію більше довіряти вчителям та надати їм більше свободи було лише здивування. Напрямок думок керманців нашої освіти - контроль та санкції. Майже ніхто не мислить у категоріях «свободи», «творчості» та «довіри».

Варто пам'ятати, лише свобода здатна забезпечити прогрес в усьому: в економіці, в політиці, в освіті. Саме про це пишуть нобелівські лауреати Мільтон Фрідман та Фрідріх Хаєк. Доволі яскравим є висловлення Бенджаміна Франкліна: «Ті, хто в головному відмовляються від свободи заради тимчасової безпеки, не заслуговують ані свободи, ані безпеки».

Наша освіта в минулому - це освіта казарм і бараків, тому нам так важко вилюдніти до вільної освіти у вільному суспільстві.